

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Traducerea acestei cărți a beneficiat de o subvenție
acordată de Institutul Ramon Llull

llll institut
ramon llull
Limbă și cultură catalană

Christian Escribà Sílvia Tarragó

Cofetăria
cu
miracole

Traducere din catalană și note de
ALEXANDRU M. CĂLIN

HUMANITAS
fiction

„Gastronomia este una dintre formele cele
mai civilizate ale senzualității.“

NÈSTOR LUJÁN

Partea întâi
MAGIA DULCIURILOR
(1876–1948)

„Iarna readucea cu sine acea posibilitate de ninsoare – prea puțin împlinită, în cei douăzeci de ani de după război – și toate poveștile ieșeau atunci din cutia lor, ca să ne facă lumea mai minunată.“

TERENCI MOIX,
Ziua în care a murit Marilyn

Ziua în care s-a născut Alba

Cei dintâi fulgi de nea începură să cadă cam pe la sfârșitul dimineții, în acea zi de Crăciun a anului 1926. În primele momente, se cernură cu atâta însuflețire, încât toată lumea își închipui că avea să urmeze o ninsoare bogată. Cerul fusese acoperit de niște nori întunecați și groși, ce păreau să confirme pronosticul; nu peste mult timp însă, viscolul se domoli, prefăcându-se într-o fulguală.

Cu toate acestea, la Barcelona chiar și o ninsoare slabă era ceva fenomenal, un miracol aproape, care dăduse naștere, iată, unei ilustrate inedite, cu străzi ninse. Passeig de Gràcia, tot districtul Eixample, La Rambla, rețeaua de artere a orașului, toate zăceau sub un strat fin ca de var, pe care milioane de mici cristale de gheață îl alcătuiseră, venind din înalt.

Întâmplarea aceasta miraculoasă îi făcu pe mulți barcelonezi să iasă din case și să se bucure de peisajul neobișnuit. Ceea ce nu știau ei însă era că în orașul lor tocmai se petrecuse o altă minune, la fel de mare.

Cu puțin timp înainte să înceapă ninsoarea, o mantie de nori negri și denși învăluiseră cerul, zăgăzuind lumina soarelui.

Iar când primii fulgi tocmai se porneau spre pământ prin aerul turbure, într-un modest cartier din Sants venea pe lume o copilă cu totul deosebită de alți nou-născuți.

Pentru că această copilă se năștea cu un dar.

Talentul ei avea să mai aștepte câțiva ani până să se manifeste; când însă a ieșit la iveală, a fost dovada că unii oameni vin pe lume cu o calitate înnăscută, care e bunul lor cel mai de preț. Iar Alba, copila aceea umilă și totodată privilegiată, fusese binecuvântată cu darul unei intuiții ce se apropia periculos de mult de magie. Încă de când era foarte mică, avea simțurile atât de ascuțite, încât descoperirea savoare acolo unde alții nu vedeau decât hrană. Iar această virtute avea să fie întregită mai apoi de imaginația ei, permanent stimulată de pasiunea de a preschimba toate cele de-ale gurii într-un festival de senzații.

Dar toate acestea erau încă foarte departe în ziua de Crăciun a anului 1926. Cum departe era și venirea pe lume la Los Angeles, cu șase luni mai înainte, a unei alte ființe excepționale, care, spre deosebire de Alba, fusese hărăzită nemuririi. Poate pentru că se născuseră în același an sau poate pentru că intuiseră în ea idealul unei lumi ce se înalță mai presus de trup, viitoarea bucătăreasă avea să simtă mereu o legătură specială cu steaua aceea căzătoare numită Marilyn Monroe.

În acele clipe însă, Barcelona era străină de explozia stelară de la Hollywood. Astfel, pe când Statele Unite își savurau prosperitatea economică în pași de charleston și *hot*, Cetatea Conzilor pătimea sub regimul dictatorial al lui Primo de Rivera, care îi îngrădea multe libertăți.

Și totuși barcelonezii întâmpinaseră Crăciunul cu aceași bucurie ca întotdeauna. Vitrinele magazinelor etalau

cele mai bune mărfuri, ieslele cu Nașterea Pruncului împodobeau locuințele, iar cămățile erau mai pline ca ori-când. În piața din fața Catedralei, târgoveții întinseseră tarabe pline cu figurine și elemente ce evocau Nașterea, iar atmosfera aceasta pios tradițională pătrundea, dintr-acolo, în casele oamenilor, umplându-le de emoția sărbătorii.

O fericire asemănătoare adusese și venirea Albei pe lume; un sentiment alcătuit din bucuria radiantă ce umple aerul și satisfacția cu care trăim sfârșitul unei așteptări îndelungate.

Căci nașterea ei fusese un vis, devenit realitate după foarte mulți ani de așteptare.

Și despre această naștere s-ar putea spune că fusese una miraculoasă, căci amintea întru câtva de sarcinile acelea neobișnuite care se întâlnesc doar în Scripturi. Asemenea femeilor sterpe din Biblie, care ajung mame grație unor fecundări miraculoase și extrem de târzii, la fel și Adela, mama Albei, așteptase multă vreme până să își vadă împlinite ambițiile materne. Cu toate că era mult mai tânără decât Sara, devenită mamă la nouăzeci de ani, mai tânără chiar și decât Elisabeta când îl concepuse pe Ioan Botezătorul, Adela se împăcase cu gândul disperantei sale sterilități, căci se apropia, vertiginos, de patruzeci de ani. Și, cu toate că era dureros să recunoască un fapt pe care, personal, îl socotea o infirmitate, ea își purta totuși cu resemnare stigmatul care o denunța lumii drept o creangă ce nu va rodi nicicând.

De paisprezece ani era măritată cu un învățător simpativ, pe nume Esteve, însă relația lor, deși fericită, se arătase descurajant de sterilă. Iată de ce sosirea Albei îi dusesese pe culmea cea mai de sus a fericirii lor – care deja

era la cote destul de înalte —, făcându-i să se simtă niște aleși ai soartei, supuși capricioaselor ei întorsături.

Din toate aceste motive, fetița s-a născut și a crescut înconjurată de dragostea fierbinte a părinților, dar și a bunicilor din partea mamei, cărora, prin unica lor fiică, li se împlinea dorința de a li se perpetua stirpea.

Din nefericire, pe ceilalți bunici Alba i-a cunoscut prea puțin; au murit înainte să înceapă ea să meargă la școală. Iubirea și atenția celorlalte rude i-au fost însă de-ajuns fetiței ca să crească fericită în cartierul acela muncitoresc, presărat cu fabrici.

Acolo, pe bătrânele străzi ale cartierului Sants, ce încă păstrau vestigii ale unui trecut rural, micuța Alba făcu cei dintâi pași și legă primele prietenii. Înăuntrul acestui cosmos barcelonez era galaxia ei și n-o părăsea decât atunci când mergea în vizită la bunicii din partea mamei, care locuiau într-un cartier din Eixample, mult mai select.

Aici a descoperit Alba cofetăria Escrivà. Bunica Elvira era clientă de mulți ani, încă de pe vremea când locul se numea Forn Serra, iar cu proprietarii era prietenă. Și, cum oamenii erau la fel de plăcuți ca produsele lor, la toate zilele speciale dulciurile lui Antonio Escrivà erau nelipsite din casa bunicilor. Nimic nu-i plăcea mai mult Albei decât să meargă la cofetărie cu bunica și să aleagă dulciuri.

Nu mult a trecut până când i s-a dat voie să intre în bucătărie; familia și-a dat seama că fetița avea un dar aparte, acela de a intui esența fiecărui aliment și felul cum poate spori aceasta savoarea vechilor rețete. Și fiindcă descoperirea unor noi nuanțe de gust era pentru ea o provocare mai captivantă decât oricare alta, Alba nu se temea să experimenteze, iar timpul trecea în zbor, printre cuptoare și cratițe.

Toate aceste provocări i-au inspirat micuței primele sale tentative culinare. Dar când Alba a descoperit cofetăria Escribà, fondatorul acesteia, pe care îl cunoștea din poveștile bunicii ei, a devenit pentru ea adevăratul model.

Din păcate, anii aceia de fericire lipsită de griji se topiră prea devreme. Înainte ca Alba să împlinească unsprezece ani, peisajul idilic al cartierului se prefăcu în țăndări. Influența nefastă a războiului căzu asupra lor ca o vrajă malefică, iar bucuria se uscă deodată. Străzile, piațetele, șoseaua, toate deveniră mohorâte, așa cum devenea cerul, ori de câte ori veneau bombardierele.

Atunci a descoperit Alba frica.

Și de aceea, cu toate bucuriile care o așteptau mai târziu în viață, n-avea să uite niciodată senzația sufocantă cu care se trezea, deșteptată de panică, la auzul alarmei antiaeriene; nici cum fugea, agățată de mâna mamei, pe străzi cuprinse de haos, unde se simțea în aer spaima vecinilor și greutatea palpabilă a unei amenințări invizibile; cu atât mai puțin avea să uite angoasa lungilor așteptări, în refugiile în care stăteau ascunse la adăpostul unei siguranțe efemere.

După toate acestea, ca un deznodământ fatal al vrăjii, o pace perversă se înstăpâni peste lumea ei, lăsând loc unei noi realități.

Alba a înțeles atunci că nimic n-avea să mai fie cum fusese odinioară. Universul ei se preschimbase într-un prezent devastat, cu ruine nenumărate acoperind străzile pe care, în urmă cu treisprezece ani, le acoperise zăpada.

Dar Alba avea un dar și știa că, sub toate dărâmurile acelea, magia încă fremăta.

*

13 iunie 1876

Cu cincizeci de ani înainte, într-un alt loc și în preajma unui alt solstițiu, se petrecuse un fenomen asemănător.

Șapte zile mai rămăseseră până când soarele avea să atingă declinația maximă în raport cu ecuatorul ceresc, iar câmpia scaldată de canalul Urgell începuse deja să se încălzească grație puterii lui crescânde. La sudul acelei întinderi, într-una dintre casele ce străjuiau ulicioarele întortocheate ale satului Torregrossa, veni pe lume Mateu, un prunc tot așa plin de lumină ca razele ce sugerau apropierea verii.

Spre deosebire de Alba, copilul acesta era ultimul din lungul șir de urmași al lui Ramon Serra și al Raimundeii Capell, care aveau deja unsprezece copii. Tot spre deosebire de Alba, în momentul nașterii sale nu s-a petrecut nici un alt fenomen, în afara apropiatului solstițiu de vară, ce avea să fie sărbătorit o săptămână mai târziu, în noaptea de Sant Joan.

Cu toate acestea, copilul era chemat să urmeze un destin foarte diferit de cel pe care i-l prevestea umila lui obârșie câmpenească. Un destin pe care însă tragedia îl marcă prea de timpuriu, când, la trei zile după naștere, Raimunda muri, lăsându-l orfan pe micuțul Mateu. Această nenorocire întunecă lumina călduță care parcă le scaldase până atunci locuința. Din senin, o umbră sinistră își dădu mâna cu trista liniște pe care o aduce năpasta, iar nou-născutul cunoscuse, pentru prima oară, răceala abandonului.

Învățat de la o vârstă fragedă cu nenorocul, copilul dobândi însă o tenacitate care avea, cu anii, să devină aproape imbatabilă. Se agăță cu patimă de existența în care intrase,

sugând-o cu nesaț, de parcă ar fi fost sânul trandafiriu al doicii care îi fusese găsită.

Alăptat de Maria Olivares și lacom de viață, Mateu începu, așadar, să crească.

Creșterea lui însă nu a fost deloc ușoară. Peste lipsa mamei au mai venit și golurile pe care le-au lăsat ceilalți frați, unii murindu-i, alții plecând, fie spre Americi, fie spre Barcelona, în căutarea unui trai mai bun.

Pe nesimțite, casa se umplu de liniște, iar în tăcerea sa întinsă și goală, Mateu începu să își depene visurile. Cel mai drag dintre visuri îi era să traverseze oceanul, asemenea fraților săi, ca să facă avere în vreo colonie spaniolă.

Își imagina clipa când se va reîntâlni cu ei, pe acele pământuri mănoase, după un periplu transoceanic plin de peripeții – bătălii cu pirați, de pildă, ori lupte cu monștri marini. În lipsa lecturilor – căci nu știa nici să citească, nici să scrie –, mintea lui amesteca frânturi din discuțiile adulților cu poveștile pe care i le spunea Maria.

Aceste ingrediente îi erau de ajuns fanteziei lui pentru a încropi o poveste care să-l ducă departe de ogoarele și livezile peisajului de zi cu zi.

Nu trecu mult timp până când realitatea îi făcu vânt, însă nu spre ocean, ci spre litoralul Mării Mediterane. Primii ani de viață fuseseră pentru el un șir neîntrerupt de pierderi, pe care le înfruntase cum putuse. Fiind cel mai mic dintre frați, rămăsese singur cu tatăl său, pe care îl ajuta la muncile câmpului. În vremurile acelea, viața nu era ușoară pentru aproape nimeni, așa încât și Mateu învăță, forțat de împrejurări, să îndure greutățile și lipsurile, la fel ca toți ceilalți. Deși era de vârstă fragedă, trebui și

Cuprins

Partea întâi MAGIA DULCIURILOR (1876–1948)

Ziua în care s-a născut Alba	9
Pâine muntenească	18
Plăcințele de Tortosa	28
Gogoșele de Empordà	37
Cozonac valencian	46
Fursecuri cu semințe de pin	55
Tartă de Sant Joan	64
Braț de țigan.	75
Colac cu marțipan	85
Nuga cu cremă arsă	92
Plăcințele cu jumări	101
Sara	109
Gogoși	117

Partea a doua MAGUL CIOCOLATEI (1926–1952)

Ziua în care s-a născut Alba	125
Friganele de Sfânta Tereza	135

Cremă catalană.	145
Pască din <i>guirlache</i>	152
Prăjitură de Sant Jordi	162
Bezele.	170
Flan	177
Ouă de ciocolată.	186
Tort de nuntă.	196
Colaci și <i>choux à la crème</i>	205

Partea a treia
REGELE CAMELULUI
(1954 – 1979)

Biscuiți.	215
Păr-de-înger	222
Napolitane	235
<i>Croissant</i>	247
Tort-spectacol	257
<i>Nota autorilor</i>	271